

SLÆDEHUNDEN

Af fhv. kolonibestyrer *Age Bistrup*

Grønland i forvandlingens tegn! Hvad mon slædehundens skæbne vil blive i et mekaniseret polarland? Vil den efterhånden blive overflødiggjort og måske ende som en seværdighed i de zoologiske haver? Disse pragtfulde dyr, som foruden at have været en livsbetingelse for det lille, tapre, eskimoiske jægerfolk også har spillet så stor en rolle og sat deres uudslettelige spor i polarforskningens tjeneste.

Den, der ret vil forstå slædehundens betydning, dens udholdenhed, styrke, nøjsomhed og værdi, bør læse Knud Rasmussens, Danmarksekspeditionens og Ejnar Mikkelsens beretninger fra de store ekspeditioners tid. Der, hvor livet var indsatsen, både for mennesker og dyr.

Afstamningen.

Under primitive forhold, hvor et enkelt dyr har en så livsvigtig betydning, falder det naturligt, at det spørgsmål rejser sig: »Hvorfra har slædehunden sine mange, enestående egenskaber?« Spørgsmålet er drøftet i det uendelige, men ingen har endnu givet det udtømmende svar.

Den spidse snude, de opstående ører, den tætte, stride pels, den buskede hale, de hårede trædepuder, det lange jordvindende trav, og sidst, men ikke mindst, det store ulvehyl – thi slædehunden kan ikke gø, højst bjæffe – fører unægtelig tanken hen på ulven som den nærmeste stamfader.

Gå ud en stille polarnat, når alt ånder fred og stilhed ved en grønlandsk plads. Pludselig flænges luftens stilhed! Et sted ude i udkanten af pladsen begynder en enkelt hund at tude sin lange, dystre melodi, og efterhånden falder hele koret i – ofte 2-300 dyr, der skal have udløsning for deres klagesang. Alle tonearter er med i orkestret. Hanhundredes dybe basstemmer, tævehundredes sopranoer eller tenorer, ja, selv små bitte hvalpe sætter sig i sneen på deres små haler med snuderne lige i vejret og lader deres spinkle stemmer klinge, og så – som skåret over med en kniv – holder koncerten pludselig op. Ingen orkesterdirigent kunne gøre det bedre. Det kan lyde så uhyggeligt og dog så betagende skønt. Den, der blot een gang har hørt det, vil aldrig glemme det,

*I Vestgrønland får hundene lov til at gå løse omkring.
I slagsmål optræder spandene samlede.*

Foto: Chr. Vibe

og man spørger uvilkårligt sig selv, »hvad er grunden til denne voldsomme eksplosion. Er det virkelig en hyldest til stamfaderen ulven, eller hvad er grunden?«

Knud Rasmussen, den europæer, der vel sagtens har kendt slædehunden bedst, bogstavelig talt opfostret sammen med disse dyr, der senere skulle få så stor betydning for ham, var levende interesseret i dette spørgsmål og var vistnok af den opfattelse, at de gamle eskimoer havde ladet løbske tæver parre sig med polarulvene med det formål at opnå de ønskede, værdifulde egenskaber. Vildskaben tog de så med i købet. De levede jo alligevel livet farligt.

Indtil årene efter den 2. verdenskrig var Grønland et lukket land og dette strenge »Adgang forbudt« gjaldt i særlig grad fremmede hunde, thi det var en livssag at bevare racen ren. Men på Nordvestgrønlands øde jagtmarker er det vanskeligt at gennemføre en effektiv kontrol. Det er et faktum, at der hist og her er begået forsyndelser. Man har givet de gamle hvalfangeres skibshunde skylden, men mon ikke snarere det fremmede blod har været indpodet stammen, inden eskimoerne i sin tid vandrede over Smith

*I Thule-distriktet holdes hundespandet altid bundet,
samlet og i vifteform.*

Foto: Chr. Vibe

Sund til Nordvestgrønland? For at styrke racen og såvidt muligt bøde på de gennem tiderne begåede fejltrin, husker jeg, at Knud Rasmussen i sin tid talte om at få indført nogle tæveulve til Thule, men han nåede ikke at få planen realiseret.

Bastarder.

Det hænder den dag i dag, at der selv i et tilsyneladende »rent« spand pludselig optræder en mærkelig fremtoning i et kuld hvalpe. En langhåret skabning med bredt hoved, hængende ører og sørgmodigt hængende hale. Skønt disse dyr som regel vokser sig større og derfor er tungere i trækket end selv de største slædehunde, er de ikke eftertragtede, thi de viser sig hurtigt at mangle deres søskendes så eftertragtede egenskaber. Trods den tykke pels synes de ikke at tåle kulden så godt. De bliver hurtigt trætte og er ikke så nøjsomme med hensyn til det sparsomme foder. Værst er det dog, at medens

hårlaget på slædehundens ben er kort, er disse såkaldte »merkrujukker« også langhårede på poterne. Trædepuderne synes at være blødere og mere følsomme, men værst er det, at »skægget« mellem disse trædepuder er længere, hvorfor der hurtigt samler sig isklumper i revnerne mellem puderne. Dyret begynder at halte, går med slap skagle og må tilsidst lægge sig ned af smerter. Til langture egner de sig således ikke, men til gengæld er det skikkelige dyr, som jeg aldrig har set blive optændte af deres brøders vildskab.

I mange retninger synes de heller ikke at eje mange af slædehundens værdifulde egenskaber, f. eks. dens klogskab og fine instinkt. Jeg så engang et typisk tilfælde. Vi lå ude på isen, og det trak op til en snestorm, og som vanligt søgte hundene at gardere sig mod kulde og blæst. De opsøger sig en snedrive med blød sne, så samler de alle fire poter og begynder at dreje rundt om deres egen akse, efterhånden spredes poterne mere og mere, til de har fået dannet sig en lækker, lun rede. Her lægger hundene sig med snuden stukket ind mellem lårene og halen lagt beskyttende op over snuden, og så lader de det sne og storme. Om morgenen er der ikke en hund at se, til sneen pludselig bliver levende, hundene rejser sig og strækker sig velbehageligt, frosset har de i det mindste ikke. Men ude på isen lå den »langhårede« fladt oven på isen og rystede af kulde.

Opdræt og dressur.

Barndomstiden er kort. Allerede 1-1½ måned gamle bliver hvalpene belært om livets alvor. De er nogle små, krigeriske skabninger, der elsker at slås. Pludselig kan de blive arrige over en ubetydelighed og farer i hovedet på hinanden. De tumler hvæsende rundt og bider modstanderen i øre, hale eller skind. Det gør måske nok ondt, men er aldeles uskadeligt. Men så optræder moderen. Med snuden, eller et slag af poten, skiller hun de små krigere ad og begynder så systematisk at lære dem, hvordan man skal slås – slås for livet. Kampreglerne er få, men de er effektive. Først bider hun en af hvalpene i et ben, til den jamrer sig ynkeligt – thi en modstander på tre ben er let at vælte omkuld. Derefter bider hun den i maveskindet og fører da bidet lynsnart op til ethvert dyrs mest sårbare sted – struben. At måtte humpe om på tre ben er nedværdigende, dybe sår i maveskindet er ubehageligt, men de kan dog slikkes og holdes rene. En knust eller flækket strube betyder derimod døden. Dag efter dag gentages hele lektionen, til hvalpene kan alle reglerne.

Efter angrebet kommer forsvaret. Moderen lægger sig på ryggen og lader de små angribe sig. Den tykke, buskede hale lægger hun fast henover bugen for at beskytte maveskindet, og før hvalpen har nået at føre et angreb mod hendes strube, er hagen trukket fast ned mod brystet. Et bid i snuden er ikke noget af betydning. 2-3 måneder

I Østgrønland tøjrer man hundene enkeltvis langs en kæde.

Foto: Chr. Vibe

gamle er de små allerede veltrænede slagsbrødre, og på det tidspunkt er det, at ejeren lægger mærke til, hvem af hvalpene, der er den mest aggressive og derfor et muligt basemne, men der er mange ting endnu, der skal læres, og nu træder mennesket til.

Endnu på det tidspunkt ligger hvalpene under den lune briks. Som alle småvæsener vil de gerne lege, og som alle hunde elsker de at gnave. Små børnefødder, der dingler ned fra briksen, iført dejligt duftende skindfodtøj, er svært fristende at lege med og bide i, men så får hvalpene smæk og bliver smidt ud i den kolde husgang. Senere bliver der lagt tranindsmurte skindstumper foran dem, og ethvert forsøg på at æde disse straffes hårdt, og hjælper det ikke, bliver der bundet en snor om snuden, så må de nøjes med at ligge og lugte til herlighederne. På den måde lærer de, at selv den mest vellugtende skagle er streng tabu, og vagtsomme øjne følger dem stadig; ethvert forsøg på overtrædelse af loven straffes prompte og hårdt, thi jægere, der færdes ude i ugevis, må sikre

sig. Overskârne eller opædte skagler kan betyde døden for dem, om de ligger mange dagsrejser borte. – I nogle egne plejer jægerne at knuse dyrenes kindtænder, så de bliver ude af stand til at gnave, en måske noget brutal kur, som iøvrigt ikke synes at genere dyrene væsentligt, men dette er slet og ret nødværge.

Det er svært at hindre småbørn i at lege med de yndige og morsomme småhvalpe, tage dem op og kæle for dem; det må de dog helst ikke, men forældre er ofte svage overfor deres børn. Ethvert forsøg fra hvalpenes side på at optage en leg er derimod strengt forbudt. Hvalpene skal lære og lære det grundigt, at mennesket er ubetinget hersker, og det største af alt, *hvad der er tabu*.

Nu har hvalpene forlængst fået sele på. Den gnaver og trykker alle vegne, men mennesket er stadig ubarmhjertigt, og smøge den af kan de ikke. En dag bliver der så bundet en skagle i selen, og modstræbende bliver de slæbt ud og trukket en 200-300 meter bort fra hjemmet. Da de endelig får lov at puste ud, opdager de, at deres moder står bundet uden for husgangen, og så får de små travlt med at komme hjem, de er pludselig blevet så rædsomt tørstige, men skaglerne holdes af et menneske, og dette har slet ikke travlt med at komme hjem og er fuldstændig døv for al jamren og hylene.

Om og om igen gentages scenen, til hver eneste muskel er som en ond byld, og hvalpene segner af udmattelse. Længere og længere bort slæbes de dag for dag, men når turen er endt, bliver selen taget af dem, thi det, de skal lære, er netop det, at det at få en sele på er ensbetydende med slid og slæb, at trække så skaglen står stram og spændt.

En dag skifter billedet. Sammen med moderen og et par andre hunde bliver de spændt for en slæde, men deres skagler er forkortede. De små, stadig modersyge sjæle kan slet ikke forstå, hvorfor de ikke kan nå op på siden af moderen, de alene trækker omtrent hele læsset, og moderen er desuden ved at tabe interessen for dem. Hun er glad for igen at komme ud sammen med nogle af kammeraterne – det er så længe siden.

Samtidig er der de tre signaler, som skal læres: På ordre at svinge til venstre eller højre samt »stop«. De gør som moderen, og snart sidder det dem i blodet. Nu har de lært at trække, og lært at lystre, lystre straks og ubetinget. Ved første islæg er de dygtige slædehunde, veltrænede med et langt jordvindende trav – og måske deres herres stolthed.

Der er meget endnu, de skal lære, men det kommer først på lange rejser.

Men på eet punkt nytter ingen dressur. Slædehunden viser ingen troskab mod sin herre. Den respekterer kun pisen – og vil med største sindsro se sin herre blive overfaldet og ædt, om han ikke formår at værge for sig.

Artiklen er skrevet af forfatteren kort før hans død og udgør en fortsættelse af artiklen om hundespandet i »Grønland« 1953 side 469.